

**HRVATSKA ENERGETSKA
REGULATORNA AGENCIJA**
Ulica grada Vukovara 14
10000 Zagreb

KLASA: 310-35/20-01/8
URBROJ: 371-04-20-4
Zagreb, 22. svibnja 2020.

PRIJEDLOG METODOLOGIJE UTVRĐIVANJA IZNOSA TARIFNIH STAVKI ZA TRANSPORT PLINA

- popratni dokument uz savjetovanje sa zainteresiranom javnošću -

Na sjednici Upravnog vijeća održanoj 22. svibnja 2018., Hrvatska energetska regulatorna agencija (dalje: HERA) donijela je Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina („Narodne novine“, broj 48/18), uz ispravak Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina od 21. lipnja 2018., objavljen u „Narodnim novinama“, broj 58/18.

Nadalje, radi usklađenja s Uredbom Komisije (EU) 2017/460 od 16. ožujka 2017. o uspostavljanju mrežnih pravila o usklađenim strukturama transportnih tarifa za plin (Tekst značajan za EGP SL L 72/29) (dalje: Uredba 2017/460), HERA je na sjednici Upravnog vijeća održanoj 23. svibnja 2019. donijela Odluku o elementima metodologije za utvrđivanje referentne cijene plinskih transportnih usluga u skladu s Uredbom Komisije (EU) 2017/460 od 16. ožujka 2017. o uspostavljanju mrežnih pravila o usklađenim strukturama transportnih tarifa za plin (dalje: NC TAR Odluka). NC TAR Odluci prethodilo je Završno savjetovanje o prijedlogu metodologije za utvrđivanje referentne cijene plinskih transportnih usluga u skladu s člankom 26. Uredbe 2017/460 koje je provedeno u razdoblju od 18. prosinca 2018. do 18. veljače 2019. godine (dalje: Završno savjetovanje).

Sažetak svih zaprimljenih komentara u Završnom savjetovanju kao i pojedinačna očitovanja energetske subjekata objavljena su 18. ožujka 2019. na mrežnoj stranici HERA-e. Dodatno, HERA je 31. svibnja 2019. objavila i Obavijest korisnicima plinskog transportnog sustava, s ciljem sažetog informiranja o promjenama koje donosi NC TAR Odluka te s pojašnjenjem utjecaja elemenata te odluke na korisnike transportnog sustava.

Obzirom da se NC TAR Odluka i povezano Završno savjetovanje odnosilo na određivanje cijene za godišnji standardni kapacitetni proizvod, istovremeno je provedeno i Savjetovanje o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima u skladu s člankom 28. Uredbe 2017/460 o načinu određivanja cijene za negodišnje, odnosno tromjesečne, mjesečne, dnevne i unutar-dnevne standardne kapacitetne proizvode (dalje: Savjetovanje o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima). Uzimajući u obzir komentare koji su zaprimljeni u okviru javnog savjetovanja i odredbe navedene u članku 28., stavak 3. točke (a) i (b) Uredbe 2017/460, Upravno vijeće HERA-e je 23. svibnja 2019. donijelo i Odluku o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima u skladu s Uredbom Komisije (EU) 2017/460 od 16.

ožujka 2017. o uspostavljanju mrežnih pravila o usklađenim strukturama transportnih tarifa za plin (dalje: Odluka o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima).

Elementi o kojima su donesene NC TAR Odluka i Odluka o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima obuhvaćaju odredbe koje su sastavni dio Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina („Narodne novine“, broj 48/18 i 58/18) (dalje: važeća Metodologija), stoga je navedenim odlukama predviđena potreba izmjene i dopune važeće Metodologije na odgovarajući način.

S obzirom na značajan obim izmjena i dopuna odredbi važeće Metodologije, pristupilo se donošenju nove metodologije, stoga se ovim putem prijedlog Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina (dalje: Prijedlog Metodologije) upućuje na savjetovanje sa zainteresiranom javnošću, koje će trajati od 22. svibnja do 5. lipnja 2020. godine. HERA istovremeno provodi i savjetovanje o prijedlogu *Izmjena i dopuna Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za prihvati i otpremu ukapljenog prirodnog plina*, s obzirom na povezanost pojedinih odredbi ovih metodologija te na usklađivanje početka i trajanja narednog regulacijskog razdoblja za obje energetske djelatnosti, a vezano na planirani početak komercijalnog rada terminala za ukapljeni prirodni plin (dalje: UPP).

Prijedlogom Metodologije pridonosi se uspostavljanju ujednačenih pravila na razini EU o načinu utvrđivanja i strukturi tarifa za transport plina. Ova prilagodba nužna je kako bi se postigli ciljevi integracije europskog plinskog tržišta i promicanja međusobnog povezivanja plinskih mreža te unaprjeđenja sigurnosti opskrbe plinom kako u Republici Hrvatskoj, tako i na razini EU. Ujedno, Prijedlog Metodologije predstavlja i preduvjet za donošenje primjenjivih iznosa tarifnih stavki za transport plina za razdoblje od početka komercijalnog rada terminala za UPP na otoku Krku koji je planiran za 1. siječnja 2021. godine, odnosno za treće regulacijsko razdoblje.

Važno je napomenuti kako HERA, po okončanju ovog savjetovanja, neće biti u mogućnosti prihvatiti primjedbe te provesti eventualne izmjene elemenata Prijedloga Metodologije o kojima su prethodno već provedena savjetovanja i donesene NC TAR Odluka i Odluka o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima. Naime, zainteresiranoj javnosti bilo je omogućeno očitovati se o tim elementima tijekom Završnog savjetovanja i Savjetovanja o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima.

Isti elementi bili su predmetom analize i potom potvrđeni kao usklađeni s Uredbom 2017/460 od strane Agencije za suradnju europskih energetskih regulatora (dalje: ACER). Međutim, HERA će sva eventualna zaprimljena očitovanja na te elemente Prijedloga Metodologije uzeti u razmatranje kod budućeg unaprjeđenja regulatornog okvira u narednom postupku završnog savjetovanja, koji se predviđa provesti u roku od pet godina od posljednjeg provedenog Završnog savjetovanja, odnosno najkasnije do 2024. godine.

Prijedlog Metodologije izrađen je na način da se, osim Uredbe 2017/460, uzimaju u obzir odredbe zakonskih i podzakonskih propisa iz područja plina u Republici Hrvatskoj, a posebno Zakona o tržištu plina („Narodne novine“, br. 18/18 i 23/20) i Zakona o terminalu za ukapljeni prirodni plin („Narodne novine“, br. 57/18) u dijelu koji se odnosi na postupanja HERA-e. Također, pojedini elementi Prijedloga Metodologije su dodatno unaprijeđeni s ciljem povećanja razumljivosti i jasnoće odredbi.

Prijedlogom Metodologije izmijenjeni su sljedeći elementi:

1) PRIMJENA PRAVNE STEČEVINE EU

Prijedlogom Metodologije osigurava se provedba Uredbe 2017/460. Naime, Uredbom 2017/460 predviđeno je da se postupak završnog savjetovanja o metodologiji za utvrđivanje referentne cijene

mora pokrenuti i završiti do 31. svibnja 2019. HERA je Završnim savjetovanjem, pozitivnom ocjenom ACER-a o usklađenosti predložene metodologije te donošenjem NC TAR Odluke i Odluke o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima od 23. svibnja 2019. godine, isti postupak okončala u predviđenom roku.

2) DEFINICIJE IZRAZA

Prijedlogom Metodologije proširuje se popis korištenih izraza koji u najvećem dijelu imaju značenja utvrđena Uredbom 2017/460, no radi jednostavnijeg praćenja i razumijevanja, izrazi se definiraju i u Prijedlogu Metodologije.

Uredba 2017/460 stavlja naglasak na izraz *referentna cijena* koja predstavlja iznos tarifne stavke za transport plina, odnosno cijenu **za godišnji standardni kapacitetni proizvod za stalni kapacitet koja je primjenjiva za pojedinu homogenu skupinu točaka**. Za određivanje cijene kapacitetnih proizvoda trajanja kraćeg od godine dana, odnosno tromjesečnih, mjesečnih, dnevnih ili unutar dnevnih standardnih kapacitetnih proizvoda, predlaže se primjena množitelja i sezonskih faktora kako bi se iskazala promjena potražnje za takvim proizvodima unutar godine. Stoga se u Prijedlog Metodologije uključuju i izrazi povezani s određivanjem cijena negodišnjih standardnih kapacitetnih proizvoda, odnosno uključuju se i elementi za izračun *rezervnih cijena*. Naime, prema Prijedlogu Metodologije *rezervna cijena* predstavlja cijenu **za određeni negodišnji standardni kapacitetni proizvod** koja se izračunava temeljem utvrđene referentne cijene i uz primjenu odgovarajućeg množitelja i sezonskog faktora.

3) CILJEVI I ZNAČAJKE METODOLOGIJE

Osnovni cilj Uredbe 2017/460 je uspostaviti ujednačena pravila o načinu utvrđivanja i strukturi tarifa za transport plina, s ciljem integracije plinskog tržišta u EU i promicanja međusobnog povezivanja plinskih mreža te unaprjeđenja sigurnosti opskrbe plinom, kako u Republici Hrvatskoj tako i na EU razini. Stoga su navedeni ciljevi uključeni i u Prijedlog Metodologije, zajedno s ostalim ključnim ciljevima koji su sadržani u zakonskim propisima iz područja plina i regulacije.

Također, jasnije se definira metoda poticajne regulacije, odnosno metoda maksimalno dozvoljenog prihoda koja je i do sada bila sadržana kao ključna značajka važeće Metodologije, uz navođenje da se primjenjuje **pristup promjenjive cijene** kojim se referentna cijena za godine regulacijskog razdoblja utvrđuje u ovisnosti o određenim parametrima te se može naknadno, tijekom regulacijskog razdoblja, prilagođavati primjenom odredbi Prijedloga Metodologije.

Dodatno se, a u skladu s NC TAR Odlukom, propisuje načelo poštanske marke, pri čemu iznosi tarifnih stavki ne ovise o duljini transportnog puta, odnosno udaljenosti ulaznih i izlaznih točaka transportnog sustava. Jednako tako, pojašnjava se pristup homogenizacije skupina istovrsnih točaka transportnog sustava za primjenu iznosa tarifnih stavki te su Prijedlogom Metodologije određene sve homogene skupine točaka za koje se utvrđuju iznosi tarifnih stavki. Ovakva kategorizacija točaka bila je predložena i u Završnom savjetovanju, pri čemu se značajnija promjena odnosi na brisanje dosadašnje kategorije *zasebne zone*, budući da prema Uredbi 2017/460 primjena kategorije zasebne zone nije dozvoljena.

Također, člankom 5. specificiraju se točke transportnog sustava na kojima je moguće izvršiti prilagodbu iznosa tarifnih stavki, čime se u bitnome, u odnosu na važeću Metodologiju, mijenja obuhvat takvih točaka isključivo na ulaznu i izlaznu točku sustava skladišta plina te na ulaz iz terminala za UPP. Naime, Uredba 2017/460, u članku 9. prepoznaje navedenu infrastrukturu kao ključnu za poboljšanje sigurnosti opskrbe zemalja članica te **jedino za navedene točke sustava**

predviđa mogućnost primjene popusta za povezane iznose tarifnih stavki.

4) DOZVOLJENI PRIHODI

Operativni troškovi poslovanja

S obzirom da je izmjenama i dopunama Zakona o tržištu plina („Narodne novine“, br. 23/20) iz ožujka 2020. ponovno uključen pojam operativne zalihe kao „*količine plina u sustavu skladišta plina koja je u vlasništvu operatora transportnog sustava i kojom se operator transportnog sustava koristi za optimalno tehničko vođenje transportnog sustava*“, Prijedlogom Metodologije je u obuhvat planiranog iznosa operativnih troškova poslovanja (dalje: OPEX) za utvrđivanje dozvoljenog prihoda uključen i trošak za stjecanje operativne zalihe.

Vrijednost regulirane imovine

Važećom Metodologijom propisana je mogućnost da HERA prilikom utvrđivanja vrijednosti reguliranih sredstava korištenih za obavljanje energetske djelatnosti transporta plina, radi poticanja efikasnog korištenja, ali i poticanja izgradnje efikasne infrastrukture, utvrdi opravdanu vrijednost dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine. S tim u vezi, propisana su dva načina na koje je navedenu efikasnost moguće utvrditi:

- temeljem analize ekonomske efikasnosti postojeće imovine operatora te
- usporednom analizom troškova i učinkovitosti poslovanja operatora transportnog sustava u okruženju Republike Hrvatske (engl. *benchmarking*).

Slijedom navedenih mogućnosti, Prijedlogom Metodologije utvrđen je okvir temeljem kojeg HERA provodi analizu ekonomske efikasnosti postojeće materijalne imovine operatora, uzimajući u obzir pokazatelj iskorištenosti kapaciteta transportnog sustava s ciljem određivanja opravdanog udjela vrijednosti reguliranih sredstava. Kao pokazatelj iskorištenosti kapaciteta transportnog sustava za godine regulacijskog razdoblja predlaže se primijeniti omjer planiranog maksimalnog iskorištenog kapaciteta izlaza iz transportnog sustava i ukupnog tehničkog kapaciteta izlaza iz transportnog sustava, pri čemu se planirani maksimalno iskorišteni kapacitet izlaza iz transportnog sustava projicira na godine regulacijskog razdoblja prema ostvarenoj iskorištenosti kapaciteta u regulacijskoj godini T-2 i prema planiranim ugovorenim godišnjim kapacitetima izlaza iz transportnog sustava za godine regulacijskog razdoblja, primjenom predloženih formula.

Opravdana planirana vrijednost reguliranih sredstava pritom se utvrđuje kao udio u ukupnoj vrijednosti reguliranih sredstava, i to primjenom linearne funkcije prema kojoj se opravdana vrijednost reguliranih sredstava mijenja u ovisnosti o iskorištenosti kapaciteta transportnog sustava, uz korištenje faktora uvećanja prosječne planirane iskorištenosti kapaciteta izlaza iz transportnog sustava. Faktor uvećanja HERA predlaže odrediti u intervalu od 0 do 0,5, ovisno o planiranoj razini istovremenog korištenja kapaciteta izlaza iz transportnog sustava i povezanih iskazanih iznosa tehničkih kapaciteta od strane operatora. Na temelju predloženog opravdanog udjela vrijednosti reguliranih sredstava, utvrđuje se i pripadajući opravdani planirani iznos amortizacije.

Predloženim odredbama omogućava se uključivanje u vrijednost regulirane imovine opravdanog dijela realiziranih investicija operatora transportnog sustava iz prijašnjih razdoblja kada se nisu primjenjivala pravila za prošireni kapacitet na način usklađen s iskazanom tržišnom potražnjom, a za koje se s protokom vremena pokazalo da ne generiraju očekivani ili dostatni interes. Stoga se ovim pristupom korigira mogućnost da korisnici transportnog sustava snose trošak takvih investicija i neiskorištene imovine. Bez primjene ovakvog pristupa, priznavanjem imovine u punom iznosu, iako

se od iste ne ostvaruju očekivani priljevi ekonomskih koristi, transportne tarife u Republici Hrvatskoj održavale bi se među najvišima u EU. Navedeno bi negativno utjecalo na konkurentnost hrvatskog transportnog sustava, ali i ostale povezane plinske infrastrukture u cjelini.

Predložena analiza ekonomske efikasnosti i utvrđivanje opravdane vrijednosti reguliranih sredstava primjenjivao bi se na dugotrajnu materijalnu imovinu iz kategorije plinovodi te na pripadajući iznos godišnje amortizacije.

5) REDOVNA REVIZIJA

Postupak redovne revizije predstavlja postupak usklađivanja prihoda između dva regulacijska razdoblja s ciljem izbjegavanja nedovoljno ili prekomjerno prikupljenih prihoda od transportnih usluga uslijed odstupanja planiranih komponenti dozvoljenih prihoda u odnosu na ostvarene. Prijedlogom Metodologije postupak redovne revizije ne mijena se u odnosu na važeću Metodologiju, no nadopunjuje se odredbom o reviziji opravdane vrijednosti reguliranih sredstava i reviziji uz nju vezanog opravdanog iznosa amortizacije, kako bi se korigirala planirana primijenjena vrijednost iskorištenosti na stvarno ostvarenu iskorištenost imovine u regulacijskom razdoblju.

Predložene odredbe o utvrđivanju opravdane revidirane vrijednosti reguliranih sredstava i opravdanog revidiranog iznosa amortizacije primjenjivat će se za razdoblje od 1. siječnja 2019., a s obzirom na Odluku o iznosu tarifnih stavki za transport plina za godine drugog regulacijskog razdoblja 2019. – 2021. koju je HERA donijela u prosincu 2018., a prema kojoj je HERA utvrdila opravdanu vrijednost reguliranih sredstava za godine 2019. - 2021.

6) RASPODJELA DOZVOLJENOG PRIHODA

Završnim savjetovanjem predložena je promjena omjera raspodjele dozvoljenog prihoda na ulaze u i izlaze iz transportnog sustava sa 70:30 na 60:40. Takva raspodjela usvojena je i NC TAR Odlukom, stoga se usvojeni omjer prenosi i u Prijedlog Metodologije.

Uredba 2017/460 nalaže ravnomjernu raspodjelu troškova na ulaze u i izlaze iz transportnog sustava predlaganjem omjera od 50:50. Međutim, radi specifičnosti hrvatskog plinskog transportnog sustava, odnosno geografske distribucije izlaznih točaka, uz relativno velik broj manjih korisnika transportnog sustava, HERA smatra da bi se isto, radi značajnog utjecaja na izlazne točke sustava, potencijalno moglo negativno odraziti na likvidnost korisnika transportnog sustava, a posljedično i na operatora transportnog sustava, a što je i detaljnije obrazloženo u NC TAR Odluci. Novim predloženim omjerom raspodjele dozvoljenog prihoda od 60:40, adekvatnije i proporcionalnije se raspodjeljuju troškovi transportnog sustava osobito iz razloga što se u narednim tarifnim razdobljima očekuje omogućavanje dodatnog korištenja plinske mreže između Republike Hrvatske i zemalja u okruženju izgradnjom nove ulazne i izlazne infrastrukture i točaka transportnog sustava na kojima će biti moguće ugovarati nove kapacitete.

Prijedlogom Metodologije ukida se dosadašnja naknada za količinu plina te se dozvoljeni prihod operatora prikuplja isključivo temeljem ugovorenog kapaciteta transportnog sustava. Uzevši u obzir da Uredba 2017/460 stavlja naglasak na transparentnost i jednostavnost izračuna i budućih projekcija kretanja transportnih tarifa, HERA smatra da ukidanje naknade za količinu upravo pridonosi ostvarenju ta dva cilja, budući da korisnici transportnog sustava nisu u mogućnosti predvidjeti količinu krajnje potrošnje plina, dok su rezultati godišnjih postupaka ugovaranja kapaciteta kroz dulji niz godina javno dostupni.

Slijednom navedenog, predloženom raspodjelom dozvoljenog prihoda te predloženim ukidanjem tarifne stavke za količinu plina pridonosi se poticanju razvoja veleprodajnog tržišta plina, omogućuje

se transport plina prema susjednim zemljama i veća iskorištenost postojeće i nove infrastrukture, čime se ostvaruju uvjeti i za povećanje učinkovitosti sustava koje posljedično, uslijed veće razine ugovorenog kapaciteta, utječe na smanjenje troška transporta plina za sve korisnike sustava.

7) TARIFNE STAVKE

Prijedlogom Metodologije u odnosu na važeću Metodologiju, u poglavlju tarifnih stavki za ugovoreni stalni kapacitet transportnog sustava na godišnjoj razini, predlaže se brisanje tarifne stavke za izlaz u zasebnoj zoni s obzirom da se zasebna zona ne utvrđuje kao jedna od točaka transportnog sustava, kao i brisanje tarifne stavke za količinu plina, a sve u skladu s NC TAR Odlukom.

8) IZRAČUN REFERENTNIH I REZERVNIH CIJENA

Prijedlogom Metodologije mijenja se dosadašnji način izračuna referentnih cijena, odnosno iznosa tarifnih stavki za stalni kapacitet na godišnjoj razini, kao i rezervnih cijena za negodišnje standardne kapacitetne proizvode.

Tarifne stavke za ugovoreni stalni kapacitet na godišnjoj razini - referentne cijene

Prema Prijedlogu Metodologije iznosi tarifne stavke za ulaz na interkonekciji i tarifne stavke za ulaz iz proizvodnje izjednačavaju se te se izračunavaju na način da se udio dozvoljenog prihoda na ulazima u transportni sustav (60%) korigira koeficijentom $k_{PG,kap}$ na razinu koja se očekuje ostvariti od ugovorenih stalnih kapaciteta na godišnjoj razini i uz primjenu stope popusta za ulazne točke za koje je popust predviđen – ulaz iz sustava skladišta plina i ulaz iz terminala za UPP.

Prijedlogom Metodologije iznosi tarifne stavke za izlaz na interkonekciji i tarifne stavke za izlaz u Hrvatskoj izjednačavaju se te se izračunavaju na način da se udio dozvoljenog prihoda koji se raspodjeljuje na izlaze iz transportnog sustava (40%) korigira koeficijentom $k_{PG,kap}$ na razinu koja se očekuje ostvariti od ugovorenih stalnih kapaciteta na godišnjoj razini.

Koeficijenti sigurnosti iz važeće Metodologije se ukidaju, obzirom da nisu dozvoljeni prema Uredbi 2017/460, a predlažu se stope popusta za točke transportnog sustava za koje su dozvoljene prema Uredbi 2017/460, pa se tako za ulaz iz sustava skladišta plina predlaže stopa popusta u iznosu od 90%, a za ulaz iz terminala za UPP u iznosu od 15%, što je povećanje u odnosu na iznos popusta od 10% koji je propisan važećom Metodologijom.

Predloženim povećanjem popusta za ulaz iz terminala za UPP u odnosu na važeću Metodologiju potiče se korištenje nove i postojeće infrastrukture transportnog sustava, čime se pridonosi i diversifikaciji dobavnih pravaca plina s ciljem dugoročne sigurnosti opskrbe plinom.

Radi izbjegavanja dvostrukog naplaćivanja tarifnih stavki povezanih s korištenjem sustava skladišta plina, predlaže se zadržavanje maksimalno mogućeg popusta na izlaz iz transportnog sustava koji je ujedno i ulaz u sustav skladišta plina po stopi od 100%. S tim u vezi, tarifna stavka za izlaz u sustav skladišta plina ne izračunava se niti se iskazuje u tablici tarifnih stavki prema Prijedlogu Metodologije.

Rezervne cijene za ugovorene stalne negodišnje standardne kapacitetne proizvode

Rezervne cijene za ugovorene stalne negodišnje standardne kapacitetne proizvode (tromjesečne, mjesečne, dnevne i unutarodnevnne) prema Prijedlogu Metodologije izračunavaju se primjenom množitelja i sezonskih faktora, kao zamjena za koeficijente koji su u upotrebi prema trenutno važećoj Metodologiji.

Množitelji i sezonski faktori primjenjuju se na svim ulazima u i izlazima iz transportnog sustava, a njihove razine usvojene su Odlukom o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima, čijem je donošenju prethodilo Savjetovanje o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima, kada je HERA objavila i cjelokupni model temeljem kojeg su izračunate vrijednosti sezonskih faktora.

Primjenjive rezervne cijene za tromjesečne, mjesečne i dnevne standardne kapacitetne proizvode izračunavaju se na način da se umnožak primjenjivog množitelja i sezonskog faktora množi s referentnom cijenom za odgovarajući ulaz u ili izlaz iz transportnog sustava, uzimajući u obzir trajanje ugovorenog stalnog negodišnjeg standardnog kapacitetnog proizvoda, izraženo u plinskim danima.

U slučaju unutar dnevnog kapacitetnog proizvoda, model izračuna primjenjive rezervne cijene predlaže se na isti način, uz dijeljenje s ukupnim brojem sati u godini (8760 za redovnu, odnosno 8784 za prijestupnu godinu) te uzimajući u obzir trajanje ugovorenog stalnog unutar dnevnog kapacitetnog proizvoda izraženo u satima.

Predloženi izračun rezervnih cijena propisan je člankom 14. Uredbe 2017/460, stoga se kao takav sada samo preuzima u Prijedlog Metodologije.

9) PREKIDIVI KAPACITET

Obzirom da u hrvatskom plinskom transportnom sustavu u proteklim godinama nije bilo prekida kapaciteta na interkonekcijskim točkama uslijed fizičkog zagušenja, HERA je Odlukom o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima odredila primjenu *ex-post* popusta za izračun rezervne cijene za standardni kapacitetni proizvod za prekidivi kapacitet.

Slijedom navedenog, rezervna cijena za standardni kapacitetni proizvod za prekidivi kapacitet, prema Prijedlogu Metodologije, jednaka je referentnoj ili rezervnoj cijeni za istovrsni standardni kapacitetni proizvod za stalni kapacitet, ali uz primjenu *ex-post* popusta za utvrđeni prekid ugovorenog prekidivog kapaciteta, u iznosu trostruke primjenjive rezervne cijene za dnevne standardne kapacitetne proizvode za stalni kapacitet. Također, predlaže se da iznos tako primijenjenog popusta prilikom obračuna mjesečne naknade za pojedinog korisnika ne može biti veći od ukupno obračunate naknade za korištenje transportnog sustava za tog korisnika u pojedinom mjesecu. Primjenom predloženog pristupa nastoji se poticati iskorištenost transportnog sustava u slučaju kada je raspoloživi tehnički kapacitet ugovoren za proizvode stalnog kapaciteta, ali izostaje potpuno korištenje ugovorenog kapaciteta.

Razina *ex-post* popusta iz Prijedloga Metodologije u iznosu trostruke rezervne cijene za dnevne standardne kapacitetne proizvode propisana je člankom 16. Uredbe 2017/460.

Predloženim propisivanjem odredbi vezanih uz prekidivi kapacitet nastoji se potaknuti operatore da prioritetno razmotre ponudu stalnih kapacitetnih proizvoda te pokretanje postupaka za prošireni kapacitet na način propisan Uredbom Komisije (EU) 2017/459 od 16. ožujka 2017. o uspostavljanju mrežnih pravila za mehanizme raspodjele kapaciteta u transportnim sustavima za plin i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 984/2013.

10) NAKNADA ZA KORIŠTENJE TRANSPORTNOG SUSTAVA

U člancima 34. i 35. Prijedloga Metodologije predlažu se formule za izračun naknade za korištenje transportnog sustava koju operator obračunava korisnicima, a koje su u odnosu na važeću Metodologiju korigirane na način da se izračunava naknada za korištenje transportnog sustava temeljena isključivo na ugovorenom kapacitetu, uz ukidanje važećih koeficijenata sigurnosti, a uz

implementaciju stopa popusta za ulaz i izlaz iz sustava skladišta plina i ulaz iz terminala za UPP te rezervnih cijena za negodišnje standardne kapacitetne proizvode.

U slučaju povećane otpreme prirodnog plina u transportni sustav iz terminala za UPP za pojedinog korisnika, kada je količina UPP-a koja se pretovaruje veća od standardne količine tereta, korisniku se ugovoreni kapacitet na dnevnoj razini na ulazu iz terminala za UPP obračunava primjenom rezervne cijene za mjesečni standardni kapacitetni proizvod, i to najviše u trajanju od dva plinska dana u pojedinom mjesecu, a na temelju obavijesti operatora terminala za UPP. Ovaj način obračuna usklađen je s Prijedlogom izmjena i dopuna Metodologije utvrđivanja tarifnih stavki za prihvata i otpremu UPP-a.

Naime, potencijalni korisnici terminala za UPP ukazali su na moguća ograničenja planiranog raspoloživog kapaciteta spremnika na terminalu za UPP od 140.000 m³ u odnosu na kapacitete spremnika brodova za prijevoz UPP-a koji mogu biti i veći. Obzirom da navedeno zahtijeva povećanu otpremu prirodnog plina u transportni sustav iz terminala za UPP, povezana razina troškova ugovaranja kapaciteta transportnog sustava potencijalnim ugovarateljima predstavlja bitan faktor kod odluke da li zakupiti kapacitete terminala za UPP ili ne. S ciljem poticanja ugovaranja kapaciteta terminala za UPP te s tim povezanog zakupa kapaciteta transportnog sustava, predlaže se za navedeni slučaj kapacitet transportnog sustava obračunavati primjenom rezervne cijene za mjesečni standardni kapacitetni proizvod, umjesto za dnevni, ali uz ograničenje takovog obračuna do maksimalno dva plinska dana u pojedinom mjesecu.

11) PREKORAČENJE UGOVORENOG KAPACITETA

Prijedlogom Metodologije brišu se odredbe za dozvoljeno prekoračenje ugovorenog kapaciteta iznad ugovorenog u iznosu od 10% od sume ugovorenih stalnih i prekidivih kapaciteta, budući da je navedena mjera u važećoj Metodologiji bila predviđena kao privremena, a kako bi se korisnicima transportnog sustava ostavilo razdoblje prilagodbe za optimiziranje postupaka ugovaranja i korištenja transportnog sustava. Obzirom da korisnici imaju mogućnost ugovaranja dnevnih i unutardnevnih standardnih kapacitetnih proizvoda, osigurani su tržišni mehanizmi za adekvatno ugovaranje potrebnih kapacitetnih proizvoda, te samim time važeća mjera više nije opravdana.

Dodatno, praćenjem korištenja transportnog sustava od strane korisnika kroz razdoblje primjene navedene odredbe, uočeno je da pojedini korisnici ne ugovaraju kapacitete transportnog sustava sukladno svojim potrebama budući da redovito ugovaraju kapacitete transportnog sustava u iznosima manjim od potrebnih, ali u okviru predviđenog dozvoljenog odstupanja. Stoga, HERA predlaže ukidanje ove mjere kako bi korisnici transportnog sustava bili stimulirani ugovarati kapacitete transportnog sustava sukladno svojim stvarnim potrebama.

Slijedom navedenog, formula za izračun naknade za korištenje kapaciteta transportnog sustava iznad ugovorenog kapaciteta, odnosno naknade za prekoračenje, u ostalim se komponentama usklađuje s novim načinom izračuna rezervnih cijena za dnevne standardne kapacitetne proizvode.

12) NAKNADA ZA SIGURNOST OPSKRBE

Zakonom o terminalu za ukapljeni prirodni plin („Narodne novine“, broj 57/18) (dalje: Zakon o terminalu za UPP) u članku 12., koji se odnosi na preventivne mjere za sigurnost opskrbe, propisano je da HERA može odlukom odrediti visinu i način prikupljanja naknade za sigurnost opskrbe prirodnim plinom u Republici Hrvatskoj, a u svrhu realizacije projekta terminala za UPP na otoku Krku.

Nadalje, Zakon o terminalu za UPP propisuje da navedenu naknadu prikuplja operator transportnog sustava te da ju isplaćuje u korist operatora terminala za UPP. Budući da se Prijedlogom Metodologije uređuje, između ostalog, i okvir obračuna naknade za korištenje transportnog sustava, a naknada za sigurnost opskrbe se predviđa prikupljati od korisnika transportnog sustava, HERA predlaže propisivanje postupka određivanja ove naknade u Prijedlogu Metodologije, uzimajući u obzir važnost poštivanja načela transparentnosti te provođenja javnog savjetovanja o istome. Navedeno također preporuča i ACER te ističe kao bitnu odrednicu u izvješću „*The internal gas market in Europe: The role of transmission tariffs*”, objavljenom u travnju 2020. godine.

Iznos naknade za sigurnost opskrbe HERA utvrđuje na temelju zahtjeva operatora transportnog sustava, kada mu operator terminala za UPP podnese takav prijedlog iz razloga nižeg zakupa kapaciteta terminala za UPP od planiranog, odnosno nižeg očekivanog prihoda operatora terminala za UPP od planiranog dozvoljenog prihoda određenog odlukom HERA-e.

Člankom 38. Prijedloga Metodologije propisuje se formula i način utvrđivanja naknade za sigurnost opskrbe od strane HERA-e, te način njenog prikupljanja. S obzirom da navedenu naknadu prikuplja operator transportnog sustava, Prijedlogom Metodologije se predlaže da se navedena naknada iskazuje kao zasebna stavka na propisanom jedinstvenom računu na kojem se obračunava i naknada za korištenje transportnog sustava, a radi transparentnog iskazivanja i smanjenja troškova administracije ove naknade. Ujedno, predlaže se da operator transportnog sustava i operator terminala za UPP međusobno sklope ugovor kojim će, između ostalog, regulirati i sva pitanja u vezi prikupljanja, naplate i prosljeđivanja ove naknade, uz obvezu dostave HERA-i na uvid preslike takvog ugovora. Dodatno, u svrhu praćenja dinamike prikupljanja naknade za sigurnost opskrbe, predlaže se da operator transportnog sustava dostavlja HERA-i podatke o iznosima obračunatih i naplaćenih naknada za sigurnost opskrbe te podatke o iznosima isplaćenih naknada u korist operatora terminala za UPP, za svako tromjesečje kalendarske godine.

13) DOSTAVA DOKUMENTACIJE

Člankom 39. Prijedloga Metodologije predlaže se, uz sve ostale elemente za izračun iznosa tarifnih stavki, dostava podataka potrebnih za izračun opravdanog udjela vrijednosti reguliranih sredstava i opravdanog udjela iznosa amortizacije.

Radi praćenja ostvarenja odobrenih planiranih investicija uključenih u regulirana sredstva, predlaže se dostava dodatnog izvješća o ostvarenim investicijama prema odobrenom desetogodišnjem planu ulaganja u transportni sustav i to u obliku tabličnog prikaza.

14) PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Prema Prijedlogu Metodologije, a u skladu s NC TAR Odlukom, treće regulacijsko razdoblje započinje danom stupanja na snagu odluke o iznosu tarifnih stavki za transport plina donesene prema odredbama nove Metodologije, a završava 31. prosinca 2026. S obzirom da je stupanje na snagu navedene odluke o iznosu tarifnih stavki za transport plina povezano s početkom komercijalnog rada terminala za UPP na otoku Krku koji je predviđen za početak 2021. godine, treće regulacijsko razdoblje iznimno će umjesto pet, trajati šest godina.

S obzirom na povećane troškove održavanja transportnog sustava radi nove izgrađene infrastrukture u godinama prvog i drugog regulacijskog razdoblja te s obzirom na ostale okolnosti koje su uvjetovale povećanje razine operativnih troškova operatora u godinama drugog regulacijskog razdoblja, istovremeno se odražavajući i na očekivanu razinu operativnih troškova u trećem regulacijskom razdoblju, Prijedlogom Metodologije predlaže se da se, iznimno, za treće regulacijsko razdoblje

dozvoljeni bazni iznos OPEX-a utvrđuje na temelju opravdanog iznosa OPEX-a kojeg je operator transportnog sustava ostvario u 2019. godini.

Također se predlaže u 2020. godini provesti redovnu reviziju dozvoljenih prihoda za prethodne godine regulacijskog razdoblja, odnosno za 2017., 2018. i 2019. godinu, dok se za 2020. godinu redovnu reviziju predlaže provesti u 2026. godini.

Zahtjev za određivanje iznosa tarifnih stavki za transport plina za treće regulacijsko razdoblje operator transportnog sustava je dužan podnijeti najkasnije do 15. srpnja 2020. godine.

Prema Prijedlogu Metodologije, predložene odredbe o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima te s tim u vezi primjenjivim rezervnim cijenama, počinju se primjenjivati tek s početkom trećeg regulacijskog razdoblja, a do tada će se primjenjivati odredbe o koeficijentima za korištenje stalnog kapaciteta na tromjesečnoj, mjesečnoj, dnevnoj i unutardnevnoj razini, odredbe o prekidivom kapacitetu, utvrđivanju i obračunu iznosa naknade za korištenje transportnog sustava za korisnike za pojedini mjesec i naknade za prekoračenje ugovorenog kapaciteta prema važećoj Metodologiji.